मयाऽपि तच्च कार्त्स्न्येन यथावदनुवर्णितं । एतच्छ्रुत्वा महाराज धर्म्मे कुरु मनः सदा ।

इति श्रीमहाभारते अनुशासनपर्व्वणि आनुशासनिके पर्व्वणि संसारचक्रकथने एकादशाधिकशततोऽध्यायः ॥ १११ ॥

॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ अधर्म्मस्य गतिर्ब्रह्मन् कथिता मे त्वयाऽनघ । धर्म्मस्य तु गतिं श्रोतुमिच्छामि वदताम्बर ।

कृत्वा पापानि कर्म्माणि कथं यान्ति शुभां गतिं । कर्म्मणा च कृतेनेह केन यान्ति शुभां गतिं ।

॥ बृहस्पतिरुवाच ॥ कृत्वा पापानि कर्म्माणि अधर्म्मवशमागतः । मनसा विपरीतेन निरयं प्रतिपद्यते ।

मोहादधर्म्मं यः कृत्वा पुनः समनुतप्यते । मनःसमाधिसंयुक्तो न स सेवेत दुष्कृतं । ५२९

यथा यथा मनस्तस्य दुष्कृतं कर्म्म गर्हते । तथा तथा शरीरेषु तेनाधर्म्मेण मुच्यते ।

यदि व्याहरते राजन् विप्राणां धर्म्मवादिनां । ततोऽधर्म्मकृतात् क्षिप्रमपवादात् प्रमुच्यते ।

यथा यथा नरः सम्यगधर्म्ममनुभाषते । समाहितेन मनसा विमुच्यति तथा तथा ।

भुजङ्ग इव निर्म्मोकात् पूर्व्वमुक्ताज्जरान्वितात् । दत्त्वा विप्रस्य दानानि विविधानि समाहितः ।

मनःसमाधिसंयुक्तः सुगतिं प्रतिपद्यते । प्रदानानि तु वक्ष्यामि यानि दत्त्वा युधिष्ठिर । ५३०

नरः कृत्वाऽप्यकार्य्याणि ततो धर्म्मेण युज्यते । सर्व्वेषामेव दानानामन्नं श्रेष्ठमुदाहृतं ।

पूर्व्वमन्नं प्रदातव्यमृजुना धर्म्ममिच्छता । प्राणा ह्यन्नं मनुष्याणां तस्माज्जन्तुश्च जायते ।

अन्ने प्रतिष्ठिता लोकास्तस्मादन्नं प्रशस्यते । अन्नमेव प्रशंसन्ति देवर्षिपितृमानवाः ।

अन्नस्य हि प्रदानेन रन्तिदेवो दिवं गतः । न्यायलब्धं प्रदातव्यं द्विजातिभ्योऽन्नमुत्तमं ।

स्वाध्यायसमुपेतेभ्यः प्रहृष्टेनान्तरात्मना । यस्य ह्यन्नमुपाश्नन्ति ब्राह्मणानां शतं दश । ५३१

हृष्टेन मनसा दत्तं न स तिर्य्यग्गतिर्भवेत् । ब्राह्मणानां सहस्राणि दश भोज्य नरर्षभ ।

नरोऽधर्म्मात् प्रमुच्येत योगेष्वभिरतः सदा । भैक्ष्येणान्नं समाहृत्य विप्रो वेदपुरस्कृतः ।

स्वाध्यायनिरते विप्रे दत्त्वेह सुखमेधते । अहिंसन् ब्राह्मणस्वानि न्यायेन परिपाल्य च ।

क्षत्रियस्तरसा प्राप्तमन्नं यो वै प्रयच्छति । द्विजेभ्यो वेदवृद्धेभ्यः प्रयतः सुसमाहितः ।

तेनापोहति धर्म्मात्मन् दुष्कृतं कर्म्म पाण्डव । षड्भागपरिशुद्धञ्च कृषेर्भागमुपार्ज्जितं । ५३२

वैश्यो ददद्द्विजातिभ्यः पापेभ्यः परिमुच्यते । अवाप्य प्राणसन्देहं कार्कश्येन समार्ज्जितं ।

अन्नं दत्त्वा द्विजातिभ्यः शूद्रः पापात् प्रमुच्यते । श्रोरसेन बलेनान्नमर्ज्जयित्वा विहिंसकः ।

यः प्रयच्छति विप्रेभ्यो न स दुर्गाणि सेवते । न्यायेनैवाप्तमन्नन्तु नरो हर्षसमन्वितः ।

द्विजेभ्यो वेदवृद्धेभ्यो दत्त्वा पापात् प्रमुच्यते । सतां पन्थानमावृत्य सर्व्वपापैः प्रमुच्यते ।

अन्नमूर्जस्करं लोके दत्त्वोर्जस्वी भवेन्नरः । दानवद्भिः कृतः पन्था येन यान्ति मनीषिणः । ५३३

ते हि प्राणस्य दातारस्तेभ्यो धर्म्मः सनातनः । सर्व्वावस्थमनुष्येण न्यायेनान्नमुपार्ज्जितं ।

कार्य्यं पात्रगतं नित्यमन्नं हि परमा गतिः । अन्नस्य हि प्रदानेन नरो रौद्रं न सेवते ।

तस्मादन्नं प्रदातव्यमन्यायपरिवर्ज्जितं । यतेद्ब्राह्मणपूर्व्वं हि भोक्तुमन्नं गृहे सदा ।

अवन्ध्यं दिवसं कुर्य्यादन्नदानेन मानवः । भोजयित्वा दशशतं नरो वेदविदां नृप ।